

RESUMÉ Z ODBORNÝCH RAŇAJOK:

Ako začleniť rozvojové vzdelávanie do univerzitnej praxe?

BRATISLAVA 22. marca 2012 - Nadácia Pontis vo štvrtok 15. marca usporiadala odborné raňajky na tému „Ako začleniť rozvojové vzdelávanie do univerzitnej praxe?“. Hlavnými rečníckami diskusie boli Vanessa Andreotti, profesorka z Pedagogickej fakulty Univerzity v Oulu, Silvia Miháliková, dekanica Fakulty sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave a Eva Havelková z Ministerstva zahraničných vecí SR. Okrem nich sa diskusie zúčastnili aj mnohí predstavitelia z akademického aj mimovládneho sektora.

Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na roky 2012 - 2016

Rozvojové vzdelávanie je na Slovensku súčasťou oficiálnej rozvojovej pomoci. Slovenská vláda totiž v januári po dvojročnom úsilí prijala Národnú stratégiu pre globálne vzdelávanie na roky 2012 – 2016. Na tvorbe tohto materiálu sa podieľali predstavitelia Ministerstva zahraničných vecí SR, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, Úradu vlády SR a Platformy mimovládnych rozvojových organizácií. Cieľom stratégie je nielen dlhodobé zvyšovanie povedomia slovenskej spoločnosti o problémoch globálneho sveta ale aj začlenenie globálneho a rozvojového vzdelávania vo formálnom vzdelávaní na druhom a treťom stupni vzdelávacích inštitúcií.

Ministerstvo zahraničných vecí SR vyčlenilo na projekty globálneho rozvojového vzdelávania 100 000 eur, pričom výška jedného projektu nesmie presiahnuť sumu 30 000 eur. „V súčasnosti je už výzva na predkladanie žiadostí uzavretá (6. marec). Čo sa týka žiadateľov, medzi prihlásenými boli neziskové organizácie i univerzity. Za prihlášky zodpovedá Rastislav Malachovský zo Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu. Očakávame, že koncom apríla zasadne skupina odborníkov, ktorí zanalyzujú stupeň vývoja globálneho

vzdelávania na Slovensku,“ vysvetlila počas diskusie Eva Havelková z Ministerstva zahraničných vecí SR.

Vanessa Andreotti rozprávala o svojich skúsenostiach vo Fínsku a Veľkej Británii

Fínsko je jedinou krajinou v Európe, ktorá disponuje profesorom resp. presnejšie povedané profesorkou pre globálne vzdelávanie, ktorou je práve Vanessa Andreotti. Na diskusiu sa Andreotti prišla podeliť so svojimi skúsenosťami s výučbou rozvojových štúdií na vysokých školách, čím chcela inšpirovať Slovensko, ktoré je ešte len na začiatku tejto cesty.

Vanessa Andreotti má skúsenosti so začleňovaním globálneho vzdelávania do systému vysokých škôl v dvoch krajinách – vo Veľkej Británii a vo Fínsku, v ktorom aj aktuálne pôsobí. Vo Fínsku presadzovanie globálneho vzdelávania iniciovalo Ministerstvo zahraničných vecí ešte pred 20timi rokmi, pričom implementáciu zabezpečovalo Ministerstvo školstva. V súčasnosti na fínskej Univerzite v Oulu existuje 5-ročný študijný program rozvojového vzdelávania. Prvé tri roky sú zväčša pre fínskych študentov vzhľadom na vyučujúci jazyk – fínčinu a fínskych profesorov, zatiaľ čo dvojročné magisterské štúdium je otvorené aj pre zahraničných študentov s vyučovacím jazykom angličtina. *„Treba podotknúť, že globálne vzdelávanie je založené na vedomostiach (“knowledge based”) a Fínsko sa vďaka spolupráci medzi vládou, neziskovými organizáciami a vzdelávacími inštitúciami stalo jedinečným prípadom, kedy sa všetci títo aktéri zúčastňovali dialógu,“* zdôraznila významnosť dialógu medzi kľúčovými aktérmi Vanessa Andreotti.

V prípade Veľkej Británie v rokoch 2000 – 2006 nebol tento proces vyvinutý na univerzitnej úrovni, ale skôr u neziskových organizáciách, ktoré požadovali zavedenie predmetu o rozvojovom vzdelávaní na vysokých školách a istá skupina za to lobovala. Žiadali globálnu dimenziu v osnovách. Túto lobistickú skupinu tvorilo približne 50 neziskových organizácií. Nasledovalo 6 rokov masívnej produkcie materiálov, ktoré sa ukladali predovšetkým v knižniciach a tak iba pred 10 rokmi bolo v tomto projekte učiteľom umožnené používanie internetu. *„Keď som tam prišla, iba začínali s vytváraním siete. Počas fázy implementácie sa vytvorilo množstvo auditov. Aby motivovali učiteľov na školenia a následne ďalšie aktivity, rozhodli sa im poskytnúť certifikáty, čo sa ukázalo ako rozumné riešenie, pretože to nevyžadovalo veľa financií,“* dodala Andreotti. Vytvorilo sa 5 auditov, ktoré pôsobili prevažne na regionálnej úrovni (viac informácií je možné nájsť na www.globaldimension.org.uk, kde si môžete prezrieť navrhnutý portál).

Aktuálny stav na slovenských vysokých školách

Fakulta sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského je jednou z mála univerzít na Slovensku, kde sa predmety týkajúce sa globálnych a rozvojových štúdií už vyučujú. Dekanka fakulty, Silvia Miháliková na raňajkách prezentovala zámer univerzity, vytvoriť doktorandský program globálnych štúdií. *“Vzhľadom na to, že naša fakulta je celkom mladou inštitúciou, bude náročné vytvoriť program, ktorý by bol porovnateľný so svetovými univerzitami. Zatiaľ u nás existujú voliteľné predmety, kde globálne vzdelávanie je obsiahnuté, ale nie je prioritou, takže v tomto smere ešte nie sme veľmi úspešní,”* povedala na odborných raňajkách Miháliková, podľa ktorej možno ešte nedozrel čas na vytvorenie samostatného študijného odboru, čo sa však týka kapacity fakulty, učitelia sú schopní začleňovať globálne témy do už existujúcich predmetov a už s tým aj začali v rámci rôznych študijných programov.

V Česku rozvojové štúdiá už existujú

Na rozdiel od Slovenska, v susednej Českej republike už študijný odbor rozvojových štúdií existuje. Juraj Mesík, ktorý pôsobí aj na Palackého univerzite v Olomouci, na diskusii prezentoval názor, že na to, aby sme na Slovensku mohli s touto témou napredovať, je potrebné ujasniť si najprv terminológiu a účel globálneho vzdelávania *“Sú našou cieľovou skupinou ľudia na úrovni základných a stredných škôl, alebo chceme vzdelávať tých, ktorí o vzdelávaní a rozvojovej pomoci rozhodujú (decision makers) a sú voči tomuto procesu ľahostajní? Ide nám o vzdelávanie pre globálnu kompetentnosť elít? Domnievam sa, že práve v tejto oblasti musíme v prvom rade vzdelávať odborníkov,”* zdôraznil účastníkom odborných raňajok Juraj Mesík.

Akreditácia študijného odboru. Je to reálne?

Zavedenie samostatného študijného programu rozvojových štúdií sa javí ako dôležitý krok ale otázkou je, na koľkých univerzitách by bol zavedený a koľko študentov by tento odbor mohlo študovať. Na odborných raňajkách účastníci diskutovali aj o problémoch s akreditáciou takýchto odborov. *„Podporí Ministerstvo školstva akreditáciu študijného odboru pre obmedzený počet študentov? Prečo by malo?“* položila otázky moderátorka diskusie Ivana Raslavská, programová riaditeľka Nadácie Pontis. *„Ministerstvo školstva by malo byť do*

procesu začlenené, aby podporovalo prípravu učiteľov na rôznych úrovniach. Globálne vzdelávanie je prierezovou disciplínou a tak je možné ovplyvniť širšiu skupinu učiteľov,“ myslí si Erich Mistrík z Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského. Zároveň dodáva, že *„táto interdisciplinarita a na Slovensku stále neakceptovaný vedecký charakter rozvojového a globálneho vzdelávania odborníkom neumožňuje prostredníctvom grantov VEGA, KEGA a APVV získať financie na potrebný výskum.“* Účastníci diskusie sa zhodli, že v tomto procese je veľmi podstatné, aby neziskové organizácie komunikovali s univerzitami a definovali požiadavky na profil absolventov, ktorí by perspektívne hľadali zamestnanie v rozvojovej praxi.

Začať treba na základných a stredných školách

Viacerí diskutujúci sa zhodli, že pre budúcnosť globálneho vzdelávania je podstatné to, aby sa začlenilo do vyučovania už na základných a stredných školách. *„Rozhodujúce je mať učiteľov, ktorí môžu vplývať na žiakov už v skorom veku,*“ uviedla Nataša Ondrušková z Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského. Súhlasila s ňou aj Silvia Miháliková: *“Tiež si myslím, že špeciálny študijný program nie je nevyhnutným, pretože máme pred sebou ešte dlhú cestu. Najpodstatnejšími sú základné a stredné školstvo.”* Ondrej Gažovič z Fakulty sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského upriamil pozornosť na problém samotnej prípravy pedagogických pracovníkov na výučbu: *„možno by bolo efektívnejšie pripravovať učiteľov radšej na pedagogickej fakulte ako na novozaloženom študijnom odbore rozvojových štúdií, aby boli potom schopní prinášať svoje vedomosti na základné a stredné školy.”* Jednou zo schodných možností je podľa Dáši Vargovej z Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského dostať *„globálne vzdelávanie do pregraduálnej prípravy budúcich učiteľov. Bolo by vhodné presadiť v najbližších akreditáciách takýto predmet v rámci predmetov (povinného alebo povinne voliteľného) všeobecného učiteľského základu, t.j. pre učiteľské smery fakúlt Univerzity Komenského v Bratislave.”*

Odborné raňajky na tému *Ako začleniť rozvojové vzdelávanie do univerzitnej praxe?* boli prvé zo série troch diskusií, ktoré Nadácia Pontis organizuje pre predstaviteľov vládneho, akademického a mimovládneho sektora. Podujatie sa uskutočnilo v rámci projektu *Odborne o rozvojových témach*, ktorý podporila Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS) z prostriedkov oficiálnej rozvojovej spolupráce Slovak Aid.

Zoznam ľudí, ktorí sa odborných raňajok zúčastnili:

- **Vanessa Andreotti**, *Pedagogická fakulta, Univerzita v Oulu*
- **Silvia Miháliková**, *Fakulta sociálnych a ekonomických vied UK*
- **Eva Havelková**, *Ministerstvo zahraničných vecí SR*
- **Erich Mistrík**, *Pedagogická fakulta UK*
- **Peter Reťkovský**, *Fakulta medzinárodných vzťahov, EUBA*
- **Peter Rusiňák**, *Fakulta medzinárodných vzťahov, EUBA*
- **Ondrej Gažovič**, *Fakulta sociálnych a ekonomických vied UK*
- **Dáša Vargová**, *Pedagogická fakulta UK*
- **Nataša Ondrušková**, *Pedagogická fakulta UK*
- **Juraj Mesík**, *Palackého univerzita Olomouc*
- **Adriana Ondrušová**, *Trnavská univerzita*
- **Allan Bussard**, *Integra*
- **Andrej Navojský**, *Človek v Ohrození*
- **Nora Beňáková**, *Platforma MVRO*
- **Andrea Girmanová**, *Platforma MVRO*
- **Ľudmila Gajdošová**, *NISPAcee*
- **Mariana Ištoňová**, *Slovenská katolícka charita*
- **Božena Baluchová**, *Slovenská katolícka charita*
- **Zuzana Jezerská**, *Slovak Centre for Communication and Development, n.o.*
- **Peter Ivanič**, *Slovak Centre for Communication and Development, n.o.*
- **Braňo Tichý**, *Partners for Democratic Change Slovakia*
- **Nina Paulenová**, *IOM*
- **Ivana Raslavská**, *Nadácia Pontis*
- **Michal Cenker**, *Nadácia Pontis*
- **Simona Gembická**, *Nadácia Pontis*
- **Miroslava Furjelová**, *Nadácia Pontis*